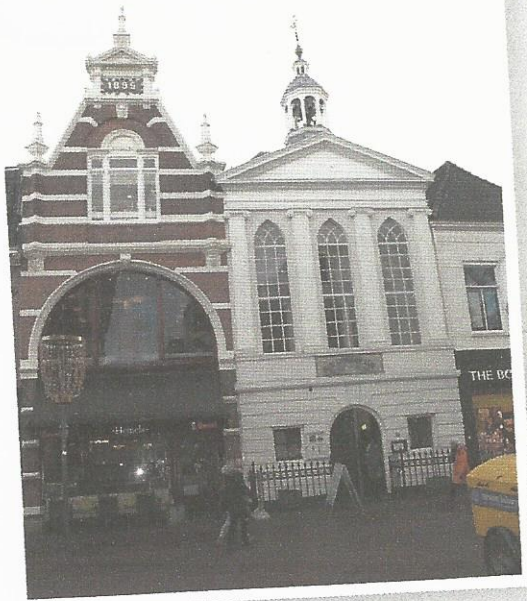

Amersfoortse Zwaan: open, cultureel en dichtbij

Het gebouw van de Amersfoortse Zwaan ligt in dé winkelstraat van Amersfoort. Tot 2010 was het de thuisbasis van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Amersfoort-Baarn-Soest. Het aantal lutheranen liep terug, de kleine gemeente voegde in bij de Bergkerk van de Protestantse Gemeente Amersfoort, en er kwam een plan. Over het revitaliseringsplan en vooral over de pioniersplek 'Amersfoortse Zwaan' sprak Woord & Dienst met predikant-pionier Diederiek van Loo in Grand Café 'Hemels'.

Alida Groeneveld

'Hemels' is de 'goede buur' en dat is te merken: Diederiek van Loo wordt als een bekende begroet. Voor catering wordt weleens bij de burens aangeklopt. Via een muurraam kun je in de kerk kijken. Diederiek van Loo is de enige betaalde kracht van de pioniersplek, naast een commissie van vijf personen voor de dagelijkse gang van zaken en vijftien andere vrijwilligers. De inbedding in de Protestantse Gemeente Amersfoort neemt werk uit handen, zoals raad, daad en advies over financiële zaken. De Amersfoortse Zwaan kan niet zonder!

'Mensen verrassen met de kerk en waar de kerk voor staat en warm voor loopt...'

Diederiek van Loo is sinds 2012 parttime en tijdelijk verbonden aan wat sinds 2013 de Amersfoortse Zwaan heet. Het doel was tweeledig: onderzoek de mogelijkheid van revitalisering van de lutherse gemeente en bekijk de unieke kansen van deze locatie. De Amersfoortse Zwaan is een uitwerking van dat laatste. Iedere zaterdag is het kerk-

gebouw open, circa tien personen zijn per toerbeurt gastheer of gastvrouw. Elke zaterdag staat één facet centraal: verhalen, humaniteit in de stad, muziek, gebed en sacramenten (viering). Zo verzorgden muzikleerlingen een concert op de zaterdag voor de derde Advent, toen ik op bezoek was.

Samenwerking

Er zijn samenwerkingsverbanden met verschillende partners in de stad. De predikant-pionier spit regelmatig de plaatselijke krant door om steeds weer nieuwe verbindingen aan te kunnen gaan. Dit resulteerde in samenwerking met de boekhandel van een paar panden verderop. En tijdens het jazzfestival was er klein podium in de kerk: jazzmuziek heeft immers religieuze wortels.

Er zijn goede contacten met het kunstenaarscollectief van Amersfoort, regelmatig wordt er geëxposeerd in de kerk. Beeldende kunst vertolkt het onzegbare, verder kijken dan woorden alleen. De gelovigen worden uitgedaagd achter de vaste en bekende woorden te kijken. De kunstenaars leren kijken naar de schatten van de kerk. Een bepaald project werd verder uitgewerkt in een aantal vieringen rond thema's van schilderijen die in de kerk gehaald waren. Dit pakte goed uit.

Van Loo geeft toe dat het niet altijd een geslaagde combinatie is. Soms fungeert het gebouw als tentoonstellingsruimte en dat is het dan. Tevreden is ze hiermee niet. Ze is beslist als ze haar missie deelt: 'Mensen verrassen met de kerk en waar de kerk voor staat en warm voor loopt. Vragen over het kwaad in de wereld, liefde en schoonheid, medemenselijkheid en herbergzaamheid delen we allemaal!' Tegelijkertijd waakt de Amersfoortse Zwaan ervoor geen debatcentrum te worden. 'We blijven trouw aan onze wortels en fungeren als vooruitgeschoven post als kerk in de binnenstad.' Een subtiel detail laat dit blijvend zien. De liedborden zijn niet langer in gebruik, en daarom staan er altijd twee liederen vermeld: 655, 'Zingt een nieuw lied', en 341, de gezongen lutherse geloofsbelijdenis.

Vieringen

De focus op de zaterdag, en met name de middag, betekende ook dat de vieringen niet langer op zondagochtend gehouden worden. Alleen Pasen en Pinksteren worden op zondag gevierd (en Kerst op 25 december). De viering van Schrift en Tafel is altijd op de vierde zaterdag van de maand. Zo'n twaalf tot twintig zangers vormen het Zwaankoor, dat een uur voorafgaand aan de dienst oefent en vervolgens meewerkt aan de dienst. Je moet zelfstandig kunnen oefenen, en dat gaat goed. De zangers zijn leden van de lutherse gemeente of andere protestantse wijken uit Amersfoort en ook niet-gelovigen voor wie hun muzikale bijdrage een vorm van geloven is geworden. 'Onze nodiging, ook aan de Maaltijd van de Heer, is open en daardoor worden mensen aangesproken. Bij de ontmoeting na afloop – minstens zo

belangrijk – vertellen mensen ontroerd hoe zij nu voor het eerst in hun leven aan het avondmaal hebben deelgenomen,' aldus Van Loo. Ook dit valt onder haar missie 'de mensen verrassen met de kerk'.

Het nieuwe een kans geven

In de kerk maak ik nog wat foto's en ontmoet ik een oude bekende, de heer Witlam, al ruim vijftig jaar een trouwe kracht van de lutherse gemeente. Nu is hij gastheer. Ik vraag hem hoe hij de verandering van zondag naar zaterdag ervaren heeft. 'Ja, het was wel even wennen, na zoveel jaar. Ik had ook naar een protestantse gemeente bij mij in de wijk kunnen gaan, dat was veel gemakkelijker geweest en dichterbij. Maar ik wilde deze nieuwe situatie ook een kans geven. Ik ben zo verknocht aan deze plek, en zo komt de lutherse traditie ook nog voor het voetlicht.' En zo zie ik hem weer in actie, passanten uitleg geven, musici de weg wijzen, een toonbeeld van trouw en gastvrijheid.

Kwaliteit, communicatie, geduld

De open en gastvrije instelling van de Amersfoortse Zwaan kan blijven bestaan door de aandacht voor kwaliteit. Waarvoor komen mensen speciaal naar je toe? Heb je iets nieuws, verrassends en van hoge kwaliteit te bieden? De vanzelfsprekende loyaliteit in een gewone wijkgemeente is hier niet aanwezig. Dat is lastig: op hoeveel mensen moet je rekenen bij bijvoorbeeld een kerstdienst? Diederiek vertelt dat ze in het begin letterlijk wakker lag van deze vraag. Met enkele jaren ervaring durft ze te vertrouwen dat het wel goed komt. Er zijn ook voordelen: 'Je hebt meer ruimte om allerlei ideeën uit te voeren, niet gehinderd door wat altijd al zo ging.'

Heb je iets nieuws, verrassends en van hoge kwaliteit te bieden?

Belangrijk voor een pioniersplek is communicatie: het is belangrijk jouw activiteiten goed bekend te maken in verschillende media. Geduld is nog zo iets: het duurt even voor je bekend bent en je daadwerkelijk gevonden wordt.

Traditie en toekomst

En de lutherse traditie? De Amersfoortse Zwaan is voortrekker geweest voor de gehele Protestantse Gemeente in het Lutherjaar (500 jaar Reformatie). De aandacht voor kerkmuziek is onverminderd groot, ook dat past bij de lutherse oorsprong. Een aantal lutheranen is blijvend betrokken bij deze pioniersplek, al is van revitalisering van de gemeente geen sprake, zo was de conclusie in 2015. Diederiek van Loo voelt zich duidelijk in haar element als zij haar droom deelt: een Jorisfestival voor de hele stad. Sint Joris is de beschermheilige van de stad Amersfoort. Hij vocht tegen de draak, het kwaad – hoe actueel wil je het hebben?

Meer informatie: www.amersfoortsezwaan.nl

